

משנה ה'

משנה זו עוסקת בשני גטין שנתערבו ביד השליח. בחלקה השני עוסקת המשנה בשטר גט אחד שנקתב על ידי כמה אנשים כדי לגרש את נשותיהם.

ביאור

גטין פרק ט' = ה'

1 שנים ששלחו ביד שליח אחד שני גטין לנשותיהם, גט לכל אשה, והתערבו הגטין בידו ואינו יכול לזהותם לפי ששמות הבעלים הנשים זהים - יתן את שני הגטין לזו ואחר כך לזו, וכך תתגרש כל אחת בודארת.

"לפיכך" - מאחר שזו היא האפשרות היחידה לגרש בלא ספקות בגטין המערבים - אם אבד אחד הגטין, בטל תקף

1 שנים ששלחו שני גטין שוין ונתערבו, נותן שניהם לזו ושניהם לזו. לפיכך, אבד אחד מהן, הרי השני בטל. 2 חמשה שכתבו כלל בתוך הגט, איש פלוני מגרש פלונית, ופלוני פלונית, והעדים מלמטה, פלן כשרין, וינתן לכל אחת ואחת.

הגט השני, כי אי אפשר לגרש בו בודארת.

2 חמשה שכתבו גט שהתאריך שבו משתף וכולל את חמשת הזוגות, כגון: ביום א' ראובן מגרש את אשתו לאה, והמשיכו בואו החבור: ושמעון מגרש את... וכן הלאה, וחתמו עדים בתחתית - הגט כשר לגרש בו את כלן, על ידי שיתנהו לכל אחת בזו אחר זו, כי חתימת העדים מתיחסת לכל הכתוב בו.

י"ט

בתמוז

יום ה' פר' פינחס

(בבא בתרא ל')

היום נלמד:

משנה

גטין

פרק ט' משנה ה'

גמרא

תמורה דף כט/א

תובנה מרגשת

תקרית מביכה

ברכת

לך ולמשפחה

מסכת בבא בתרא

דף ל'

זוהר

מצורע נב.

הלכה

הלכות צדקה

הלכה י"ט-כ"ג

גיטין פרק ט' ■ ה'

ביאור

3 בָּרַם, אִם עַל אוֹתוֹ שֶׁטָּר נִכְתָּב
"טֹפֵס" - תֹּאדָרִיךְ נִפְרָד לְכָל אִשָּׁה -
וְהַעֲדִים חֲתוּמִים לְמִטָּה לְאַחַר הַגֵּט
הַחֲמִישִׁי - רַק הַגֵּט הַחֲמִישִׁי הַסְּמוּךְ
לְחֲתִימַת הָעֵדִים כָּשֶׁר וְהֵיטֵר
פְּסוּלִים.

3 הִיָּה כְּתוּב טֹפֵס לְכָל
אֶחָת וְאֶחָת, וְהַעֲדִים
מִלְמִטָּה, אֵת שְׁהַעֲדִים
נִקְרִינָ עִמּוֹ, כָּשֶׁר:

טעם הדבר: במקרה הראשון,
שהתאריך משתף ויש צרוף בנסח הגטין באמצעותן או החבור, חתימת
העדים מתייחסת לכל חמשת הגטין; אך במקרה השני נראה שלא חתמו
העדים אלא על הגט החמישי ולא על מה שנכתב מעליו*.

מקורות והערות

א. פירשנו את המשנה כפי שפירשה רבי יוחנן, אולם ריש לקיש מפרשה באופן שונה, ראה בסוגיית הגמרא דף פ"ב - פ"א.

כָּף הַתְּהֵנָה מִהַחַיִּים

אנשים מוכנים לשלם את כל הונם, העקר שירגישו שהם נהנים מהחיים, ואינם יודעים שההנאות נמצאות כבר ברשותם, רק צריך לראות אותן.

תמורה דף כט/א

ביאור

התורה דורשת שהקרבנות המובאים לבית המקדש ייעדו מתחלה רק לבית המקדש, ואלו בעל חיים שבתחלה הקצו אותו לעבודה זרה, אינו פשר להיות קרבן בבית המקדש. הלכה זו למדים מפסוק שנאמר בפרשת קרבן התמיד: "תשמרו להקריב לי במועדו" - רק כבש שנשמר עבור קרבן לה, אותו אפשר להקריב בבית המקדש.

הרב חיים זיצ'יק זצ"ל^א מעלה שאלה מענינת: מדוע דוקא בקרבן התמיד נאמר הבטוי: "תשמרו להקריב לי"? הרי הלכה זו, שאין

להביא קרבן שיעד לעבודה זרה, נכונה לכל סוגי הקרבנות, ובכל זאת ההלכה הזו נכתבה בקרבן התמיד, וממנה למדים לקרבנות אחרים. מדוע?

הוא משיב על כך, שהטבע האנושי נוטה להתרגל מהר לכל דבר. תארו לעצמכם שביום בהיר היה מופיע מול העינים שלכם גלגל אש ענקי, גדול יותר מכל עצם שראיתם אי פעם בחיכם, והוא היה מצליח לבשל את הים ולהעלות ממנו אדים, ולהיות כמו תנור ספירלה על פני שטח עצום של כדור הארץ. האם הייתם מסגלים להתעסק בענין אחר ביום הזה? סביר להניח שגם לא בימים שאחריו.

אמר רב טובי בר מתנה,
אמר רבי יאשיה: מנין
למקצה מן התורה?
שנאמר: ... "תשמרו
להקריב לי במועדו"
קאמינא, לי - ולא
לאדון אחר, ואיזהו
אחר שמקריבין לוי? הוי
אומר, זו עבודת
פוכבים.

מקורות והערות

^א. אור הנפש, חלק ב', עמוד שכ"ח.

ביאור

והאמת היא, כפי שפבר בודאי נחשתם, שהארוע הזה מתרחש בכך בקר, כשהשמש עולה. בדור אש ענקי ש... ואנחנו לא מתרגשים ואפלו לא מצייצים לראות שהיא הופיעה היום. התרגלנו.

זהו ספורו של "קרוב תמיד". מדוע הוא נקרא כך? קרוב התמיד - כשמו כן הוא, מקרב תמיד, בכל בקר ובכל ערב, ביום חול שגרתו כמו ביום הכפורים, בכל בקר ובכל ערב, בכל יום בשנה, בלא כל הפסקה. השגרתיות של קרוב התמיד עלולה להוביל לחסר שימת לב, לחסר התרגשות מצד המקריבים אותו בבית המקדש. לקרוב יש תפקיד גדול בכפרה על עם ישראל, אבל אם מתרגלים ופועלים בלי מחשבה, חבל, מפסידים. לכן דוקא בקרוב התמיד מוגישה התורה: "תשמרו להקריב לי", זכרו בכל יום, בכל בקר ובכל ערב, את מטרת הקרוב, וכך תשמרו בקרבכם את ההתרגשות הנחוצה.

מספרים שאיש אחד תלה מודעה ענקית בבית הכנסת: אני מזמין את כל הקהל לסעדת הודיה, נולד לי בן אחרי 20 שנות נשואין! מאות אנשים הופיעו למסבה הגדולה, רבם לא הכירו את ההורים הנרגשים, אבל ישועה כזו, אחרי 20 שנה - אי אפשר להשאיר אדישו! להפתעתם הם ראו את בעל השמחה מוזג שתיה לילדה קטנה, ומרגיע זאטוט בן שנתים, בעוד אשתו מערסלת את התינוק הקטן ברועותיה.

"הכל בסדר אצלך?", שאלו אותו, והוא ענה: "הכל נכון! התינוק הזה נולד לי אחרי 20 שנות נשואין, זו אמת לאמתה. מאז ועד היום קבלנו מה עוד כמה מתנות, האם זו סבה שלא להודות על התינוק שנולד לנו בעת, באותה התרגשות?"

אינך צריך להתאמץ כדי לחוש את ההנאות הפשוטות והמרגשות של החיים. רק לשים לב אליהן, ולא תפסיק להנות.

גמרא
בית המדרש

מסכת בבא בתרא ■ דף ל'

הנוכח שמכר שדה שאינו שלו

ראובן שב לחנה החקלאית שלו לאחר תקופת היעדרות מהארץ של כחודש ימים. להפתעתו הרבה גילה ששכנו, שמעון, מעבד את השדה שלו.

כאשר שאל ראובן את שמעון מה הוא עושה בכלל בשדהו, ענה לו שמעון שלפני כמה ימים הגיע לכפר אדם בשם לוי והוא אמר לכל בני הכפר: "אני קניתי את השדה מראובן, אבל התחרטתי, ועכשיו אני מוכן למכור את השדה במחיר מוזל".

שמעון שמע זאת, קפץ על המציאה בתום לב וקנה את השדה. "הנה", הוציא שמעון שטר מכירה והראה לראובן שטר שכתוב בו שהוא קנה את השדה מלוי. אמר לו ראובן: "המוכר הזה הוא נוכח. אני מכיר אותו ובודאי שלא מכרתי לו את השדה". ואילו שמעון אמר, "מצטער, אני קניתי את השדה כדת וכדין והשדה שלי".

כשהם פנו אל בית הדין פסקו הדיינים שהצדק עם ראובן.

מדוע? "כי גם אתה, שמעון, מסכים שהשדה היה של ראובן, רק שאתה טוען שקניתי אותו מלוי. אם כן, הבא ראיה שאכן ראובן מכר אותו ללוי, ותקבל את השדה, אולם עד אז השדה יותר אצל ראובן".

להחזיר לפחות כמו שלקחת

מצורע נב.

תרגום

"וזרח השמש ובא השמש וגו' (קהלת א, ה). פסוק זה נתבאר, ובארנו אותו על נשמת האדם, בשעה שהיא עומדת עם האדם בעולם הזה, אז זרח השמש. בא השמש, בזמן שיוצא בן אדם מן העולם הזה ונמצא בתשובה, אז - אל מקומו שואף זרח הוא שם, אם הוא צדיק.

"וזרח השמש ובא השמש" וגו'.
האי קרא אתמר, ואוקימנא ליה
בנשמתא דבר נש, בשעתא דהיא
קיימא עמיה דבר נש בהאי
עלמא, כדיון, וזרח השמש. ובא
השמש, בזמנא דנפיק בר נש
מהאי עלמא, ואשתכח בתשובה,
כדיון אל מקומו שואף זרח הוא
שם, אי זכאה איהו.

זוהר
"ס בתמוז

הזהר הקדוש מלמדנו שהפסוק עוסק בנשמה של האדם ששלמה המלך המשיל אותה לשמש, וכאשר הנשמה יוצאת מן העולם העליון ונולד האדם בעולם הזה זהו זריחת השמש, וכאשר האדם נפטר ומחזיר נשמתו לבוראו זהו שקיעת השמש. ומבאר, שהאדם צריך לזכות להחזיר את נשמתו לבוראו מאירה כמו שהוא קבל אותה כשמש בצהרים ולא חלילה לפגם את אורה, ואזי זוכה שנשמתו חוזרת לאור באור העליון. כדברים הללו ממש כתב הפייט ר' שמעיה קסון בשירו "אודה לאל לבב חוקר": "שימו לב אל הנשמה לשם שבו ואחלמה, ואורה כאור החמה שבעתים כאור בקר, מכסא כבוד חצבה לגור בארץ ערבה והעולם הזה שיבש מאור רוחני כמו ערבה ביחס לעולם העליון, להצילה מלהבה ולהאיירה לפנות בקר. עורו נא פי בכל לילה נשמתכם עולה למעלה, לתת דין חשבון מפעלה ליוצר ערב ובקר. ימצאוה מחדשת [מקדשת] בזכות ובתוספת, כמו פלה מקשטת תמיד בבקר בבקר. הנאמן בפקדונו יחזירנה לו כרצונו, איש לא גוע בעונו ויהי ערב ויהי בקר". הרי בפיוט הנפלא הזה מסתרים דברי הזהר ועל פן נשתדל לשים לב אל הנשמה ולהחזירה ברה פתמה.

יט. פְּסִיקַת מַעוֹת לַצְדָקָה 'בְּפִיו'

אף על פי שְׁצָרִיךְ לְהִזְהָר שְׁלֹא לְהִכְשֵׁל בְּעוֹן נְדָרִים, מְכַל מְקוֹם אֵין לְאָדָם לְהִמָּנַע מִלְּהִתְחַיֵּב לַצְדָקָה. וְרֵאוּי לְאָדָם שְׁיִוְצִיא בְּפִיו שְׂיִתֵּן צְדָקָה, אֲלֵא יֵאמֵר שֶׁהוּא 'בְּלֵי נְדָר', לְפִי שְׁגָם הָאֲמִירָה שְׂיִתֵּן לַצְדָקָה מִצְוָה הִיא. וְעוֹד שְׁבִשְׁפוֹסְקִים צְדָקָה בְּרַבִּים, אִם יִמָּנַע מִלְּהִתְחַיֵּב וּבְלֵא נְדָר] אִף אַחֲרַיִם יִנְהַגוּ כְּמוֹהוּ, וְנִמְצָא שֶׁהִמְצָוָה בְּטִלָּה⁶³.

כ. זְמַנִּים הָרְאוּיִים לְתֵן צְדָקָה

יֵשׁ לְהִזְהָר לְקַיֵּם מִצְוַת צְדָקָה בְּכָל יוֹם כְּפִי הַשְּׁגַת יְדוּ, שְׁבִזָּה הוּא מִיחַד אֶת ה' הַנִּכְבָּד⁶⁴.

טוֹב לְתֵן צְדָקָה לְפָנֵי כָל תְּפִלָּה⁶⁵, שְׁנֵאמַר 'אֲנִי בְּצַדֵּק אֲחֻזָּה פְּנִיךָ'⁶⁶.

כא. צְדָקָה בְּתַעֲנִית

'אֲגָרָא דְתַעֲנִיתָא צְדָקְתָא' - שְׁכַר הַתַּעֲנִית הוּא הַצְדָקָה⁶⁷. לְכֵן נִהְגוּ לְתַת צְדָקָה בְּמַנְחָה שֶׁל תַּעֲנִית, וְיֵשׁ נוֹהֲגִים לְשַׁעַר מֵה שְׁהִיָּה אוֹכַל בַּיּוֹם הַתַּעֲנִית וּסְכוּם זֶה נוֹתְנִים לְעַנְיִים בְּעָרֵב⁶⁸.

כב. הַיּוֹצֵא לְדָרֶךְ

הַיּוֹצֵא לְדָרֶךְ, טוֹב שְׂיִתֵּן צְדָקָה לְפָנֵי יִצְיָאָתוּ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר 'צַדֵּק לְפָנָיו יִהְיֶה'⁶⁹.

כג. עָרֵב יוֹם טוֹב

קָדָם יוֹם טוֹב יֵשׁ לְדָאֵג לְתֵן מֵאֲכָל וּמִשְׁתָּה לְעַנְיִים, יְתוּמִים וְאֶלְמָנוֹת⁷⁰.

מקורות והערות

63. אהבת חסד חלק ב' פרק ט"ז.

64. ברכי יוסף סי' רמ"ז סעי' א'.

65. ויש קהילות קדושות שתיקנו ליתן צדקה בתפילת שחרית כשמגיע באמירת 'ויברך דוד' לפסוק 'והעושר והכבוד מלפניך ואתה מושל בכל' - א"ר סי' צ"ב במ"ב ס"ק ל"ו בשם הפרי מגדים.

66. סי' רמ"ט סעי' י"ד ובש"ך שם ס"ק י' ובא"ח סי' צ"ב סעי' י'.

ובברכי יוסף סי' רמ"ז סעי' א' הביא שהאר"י ז"ל היה נותן צדקה בתפילת שחרית ובתפילת מנחה

ולא בתפילת ערבית. אולם הרב החסיד מהר"ר יעקב צמח כתב שגם בלילה הצדקה מועלת, אלא שביום מעלתה גדולה יותר.

67. ברכות דף ו' ע"ב.

68. א"ח סי' תקס"ו במ"ב ס"ק י"ב.

69. אליה רבה סי' ק"י אות ח'.

70. רמב"ם פרק ו' מהלכות יום טוב הלכה י"ח ובשו"ע אורח חיים סי' תקכ"ט סעי' ב' ובמ"ב ס"ק י"ז.